

УДК 617.7:007.681:612.08

Могілевський С. Ю.¹, д-р мед. наук, професорДенисюк Л. І.¹, канд. мед. наукЗябіцев С. В.², д-р мед. наук, професор¹Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, м. Київ, Україна²Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна

Роль поліморфізму Pro72Arg гена TP53 при первинній відкритокутовій глаукомі

Актуальність. Первинна глаукома – одна з найтяжчих форм офтальмопатології, що займає провідне місце в світі серед причин сліпоти та інвалідності [1]. До 2020 року її поширеність у світі збільшиться до 58,6 млн осіб. У 2014 році поширеність глаукоми в Україні серед населення віком від 18 років і старше становило 212 516 осіб або 601,9 на 100 тис. населення [2]. Сучасними дослідженнями показано наявність зв'язку між розвитком первинної відкритокутової глаукоми (ПВКГ) та поліморфізмом гена TP53. Роль універсального регуляторного білка p53 в ініціації механізму апоптозу полягає в активації транскрипції проапоптозних білків Bax, Noxa, p53AIP1 і Puma, що стимулюють вихід з мітохондрії цитохрому C та репресії антиапоптозного білка Bcl2.

Мета дослідження – з'ясувати роль у розвитку та прогресуванні ПВКГ поліморфізму Pro72Arg гена TP53 в українських пацієнтів різної статі та віку.

Матеріал та методи. Під нашим спостереженням перебувало 172 хворих з ПВКГ I–IV стадії та різним рівнем внутрішньоочного тиску (ВОТ). Серед хворих із ПВКГ чоловіків було 78, жінок – 94. Вік хворих становив 40–72 років. Давність захворювання була 1–3 роки. Ці пацієнти ввійшли до основної групи спостереження. До групи контролю – 98 осіб (46 чоловіків та 52 жінки) віком 42–75 років. У жодного з досліджуваних діагноз «глаукома» встановлений не був. Хворі основної та контрольної групи народилися і постійно проживали в Україні. Обидві групи були статистично порівнянні за статтю та віком. Статистичний аналіз результатів клінічних досліджень проводили за допомогою пакета програм SPSS 11.0, MedStat (США).

Результати. Було встановлено, що в нашій вибірці тільки у 3,5 % хворих ПВКГ була нормотензивною; усі хворі мали предковий генотип Pro72Pro. При гіпертензивній ПВКГ істотно частіше траплявся алель 72Arg і рідше – алель 72Pro. У носіїв генотипів Pro72Arg і Arg72Arg були більші значення ВОТ, також у них відзначе-

но й стрімкіше збільшення ВОТ у міру прогресування ПВКГ. У носіїв генотипу Pro72Pro збільшення ВОТ було мінімальним порівняно з іншими генотипами та істотно не відрізнялося в чоловіків і жінок. Найбільше підвищення ВОТ ($p < 0,05$) було притаманне носіям генотипу Arg72Arg (особливо жінкам віком 60 років і старше). Найменше підвищення ВОТ було відзначено в чоловіків-носіїв генотипу Pro72Pro віком до 60 років.

У результаті проведеного кореляційного та регресійного аналізів було показано, що найбільше прогностичне значення мав ВОТ, далі (за зменшенням коефіцієнтів регресії β) слідували стадія ПВКГ на початку дослідження, тривалість захворювання та вік пацієнта. Стадія ПВКГ на початку дослідження визначалася тривалістю захворювання та генотипом: ризик розвитку тяжкої стадії для пацієнтів з генотипами Pro72Arg ($p = 0,01$) та Arg72Arg ($p = 0,04$) вищий у 3,5 та 3,2 раза, відповідно, порівняно з генотипом Pro72Pro. Внутріньоочний тиск зворотно залежав від віку хворого та прямо – від тривалості захворювання. При стандартизації за іншими факторами виявлено зростання ($p = 0,04$) ризику високого ВОТ для пацієнтів з генотипом Arg72Arg у 2,6 раза порівняно з генотипом Pro72Arg чи Pro72Pro.

Висновки. 1. Уперше в українській популяції хворих із ПВКГ проведено визначення діагностичної значущості поліморфізму Pro72Arg гена TP53.

2. Отримані нові наукові знання щодо молекулярно-генетичних механізмів розвитку та прогресування ПВКГ в осіб різної статі та віку відкривають принципово нові можливості в діагностиці, профілактиці та лікуванні цієї патології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

REFERENCES

1. Завгородня НГ, Пасечникова НВ. Первичная глаукома. Новый взгляд на старую проблему [монография]. Запорожье: «Агентство «Орбита-ЮГ»; 2010.
Zavgorodnyaya NG, Pasychnikova NV. [Primary glaucoma. A new look at an old problem]. Zaporozhye: Orbita-Yug; 2010. (in Russian).
2. Офтальмологічна допомога в Україні за 2005-014 роки : Аналітично-статистичний довідник. Київ: Логос; 2015.
Ophthalmic care in Ukraine for 2005-014 years : Analytical and statistical guide. Kyiv; 2015. (in Ukrainian).

Отримано 08.09.2019 р.